

Konzultantský posudek diplomové práce

Název práce: **Dynamika kriminality mládeže ČR zachycená ve statistikách Policie ČR a Ministerstva spravedlnosti a analýza faktorů, jež tuto kriminalitu mohou ovlivňovat**

Autor: **Radek Bližňák**

Konzultant: **PhDr.Martin Cejp, CSc.**

V rámci studentských prací v oboru veřejné a sociální politiky je téma kriminality mládeže v posledních letech dosti frekventované. V roce 2005 shrnula fakta o problematice po změně zákona o soudnictví ve věcech mládeže ve své diplomové práci Marcela Přikrylová, v roce 2004 obhájila doktorskou práci o prevenci kriminality mládeže v České republice a v Litvě Egle Havrdová-Packocinaite. Obava, že Radek Bližňák nemůže s tak krátkým odstupem přinést nic nového, se naštěstí nenaplnila. Diplomant shrnul dosti široce teoretická východiska. Ta měla E.Havrdová rovněž obsáhle zpracovaná, ale zatímco ona vycházela ze sociologických přístupů, R.Bližňák dal většinou přednost východiskům kriminologickým. U něho je také přínosem, že se podrobněji zaměřil na to, jaký vliv na vznik delikventního chování mají některé sociálně-patologické jevy jako nikotinismus, požívání alkoholu, konzumace drog a extremismus. Tím se obě pojetí od sebe dosti lišila a obě tak přispěla k obohacení teorie. Přitom oba v teoriích hledali zejména to, do jaké míry jsou teorie použitelné pro vysvětlení kriminality mládeže. Odlišným způsobem pracovali pak R. Bližňák a M. Přikrylová s faktografickými údaji – hlavně se statistikami. Zatímco M. Přikrylová je pouze shrnula, R.Bližňák je nejen sumarizoval do samostatně vytvořených tabulek a grafů, ale hlavně je kriticky přehodnotil – zejména z hlediska jejich vypovídací schopnosti.

Diplomová práce tak jednak řeší – na základě analýz kriminogenních faktorů - příčiny kriminality mládeže a jednak míru spolehlivosti údajů, vypovídajících o výskytu kriminality mládeže v České republice. Diplomant se soustředil zejména na to, zda statistiky kriminality mládeže odrážejí skutečný stav. Na základě důkladného rozboru se pokusil doložit hypotézu, že reálný stav kriminality je na území ČR vyšší, než vykazují statistiky.

Ze zmíněných dvou hlavních směrů analýzy vycházela o použitá metodologie. Jejím základem bylo shrnutí a přehodnocení statistických údajů ministerstva vnitra, ministerstva spravedlnosti, českého statistického úřadu. Autor využil i data z některých výzkumů provedených za jiným účelem než zkoumání kriminality mládeže, ročenky Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, analytické zprávy Policie ČR. Data numerického charakteru doplnil o monitoring největších celostátních deníků a jejich internetových stránek. Stáž v Institutu pro kriminologii a sociální prevenci využil – kromě studia pramenů – i k rozhovorům s experty, hlavně pak s těmi, kteří se podílejí na zpracování ročenky. Při analýze použil metodu stromu problémů.

Analýza faktorů, které mohou zkreslovat statistické výkazy, je důkladná a bere v úvahu i faktory, vycházející z teoretického rozboru. Autor upozorňuje například, že výskyt sociálně patologických jevů má své hlubší společenské příčiny a nelze ho redukovat na kvantitativní vyjádření. V tom je hlavní přínos diplomové práce. R. Bližňák doložil, že kriminalita mládeže by – stejně jako celková kriminalita – měla být daleko více hodnocena podle kvality života, podle výskytu a možnosti uplatnění kriminogenních faktorů. Ostatně v zahraničí se statistickým výkazům již několik let nepřikládá takový význam. I kdyby se způsob jejich získávání kdovíjak zlepšoval, evidují pouze registrovanou trestnou činnost a nikoli skutečnou kriminalitu. Vypovídají spíše o tom, jak důkladně je v které zemi kriminalita evidována než o tom, jak vysoký je výskyt kriminality. Paradoxně pak v evropských zemích, kde se dá předpokládat faktický výskyt kriminality nejnižší (Dánsko, Norsko, Švédsko), je evidovaná kriminalita nejvyšší a naopak, tam, kde se dá předpokládat vysoký výskyt kriminality (Ukrajina a Rusko), je evidovaná kriminalita nejnižší. Pokud R. Bližňák vyslovuje obavy, že policejní statistiky mohou vést „k dezinformaci obyvatel ČR“ nepřikládal bych tuto roli statistikám, ale těm, kdo je nekvalifikovaně (za nekvalifikovanost považují i úmysl) používají.

Radek Bližňák skutečně ve své práci prokázal, že na stav kriminality mají vliv četné kvalitativní osobnostní a společenské faktory. Z jejich analýzy by měla vycházet prevence, statistika je pouze jedním z podkladů. Nekladl si za cíl najít řešení dané problematiky, protože ho považoval za příliš komplexní, vyžadující vzájemnou spolupráci mnoha státních institucí i občanských sdružení. Uznávám, že řešení není v silách jednoho studenta, přesto mi v práci něco chybí. Když už se autorovi podařilo věrohodně prezentovat význam kvalitativních ukazatelů osobnostního a společenského charakteru, měl alespoň hypoteticky naznačit, jak

tyto ukazatele operacionalizovat a jak je vyjádřit. Cestou přeměny statistických ukazatelů bych nešel, zvláště doplňovali-li bychom statistiku ještě o další – většinou také nepřesnou – statistiku. Tak jak.? V diplomové práci se mohlo alespoň naznačit. Nemuselo by to být definitivní řešení, stačil by názor. Jinak dílčí připomínky nemám, v rámci konzultací jsme věnovali postupným krokům dost času, takže již nemám co vytknout.

Navrhované hodnocení: 1-2

Otázka: Zkuste specifikovat, které ukazatele by se –kromě statistických dat - měly sledovat, a jak.